

PRIVATIZACE ZEMĚDĚLSKÝCH PODNIKŮ V ČESKÉ REPUBLICE

(PROJEKT PAFEC)

A. Evers

Larenstein International Agricultural College
Postbox 7, 7400 AA Deventer, The Netherlands

Anotace:

Cílem projektu PAFEC je vytvoření pilotní mléčné farmy v okrese Kolín s využitím holandské manažerské a finanční pomoci. Projekt je zaměřen na zlepšení kvality krmiv a organizace krmení, péče o zdraví zvířat, adaptace stáje a sběr a analýzu technických a ekonomických dat. Po prvním půlroce trvání projektu bylo dosaženo skromných výsledků a zbývá ještě překonat řadu problémů.

Summary:

The PAFEC project is aimed on creating a pilot dairy farm in Kolín district, using Dutch managerial and financial assistance. The project activities are focused on improvements in fodder quality and feeding system, animal health care, adaptation of the cow-stable, technical and economic data collection and their analysis. After the first half a year of the project there are moderate achievements and considerable problems to be solved.

Klíčová slova:

pilotní mléčná farma, produkce krmiv, systém krmení, péče o zdraví zvířat, podnikatelský plán

Key words:

pilot dairy farm, fodder production, feeding system, animal health care, business plan

Obecným cílem projektu PAFEC je vytvoření pilotní mléčné farmy v České republice s využitím manažerské a finanční pomoci z holandské strany.

Hlavní úkoly projektu jsou:

- * umožnit pochopení a poznání procesu privatizace zemědělských podniků,
- * stanovit technické a ekonomické parametry, které budou užívány v řízení farem a v ekonomické analýze výroby mléka v České republice,
- * vytvořit základ pro tvorbu českého zemědělského informačního systému.

Za realizaci projektu zodpovídá Larenstein International College Velp ve spolupráci s Agron Doetinchem (Nizozemí).

Program byl zahájen v září 1991 a byl zaměřen na soukromou mléčnou farmu, která vznikla oddělením od prvního státního statku v likvidaci. Vzhledem k pomalému vývoji likvidačního

procesu, nejasné legislativě v oblasti privatizace v tomto období a trvajícím konfliktům mezi farmářem, novým vlastníkem a státním statkem bylo po konzultaci s holandským Ministerstvem zemědělství a rybnářství rozhodnuto začít znovu s realizací programu v jiné lokalitě.

1. Úvod

Záměrem programu pilotní farmy pro rok 1993/94 je realizovat veškeré činnosti v souladu se současným statutem nově formovaných soukromých zemědělských podniků v České republice a s ohledem na probíhající proces transformace zemědělství. Konkrétně to znamená :

- * optimalizovat využití znovurozdělené půdy zemědělských družstev a státních statků obecně a speciálně v oblasti produkce krmiv,
- * optimálně využít stávající infrastrukturu farem po oddělení od družstva nebo státního statku, tj. využití budov, zařízení a genetického potenciálu,
- * realizovat adaptace a zlepšení při minimálních nákladech, aby byli pro adaptace povzbuzeni další farmáři.

Projekt bude sledovat dva směry, které budou uskutečňovány současně:

a. Koncentrace aktivit na jednu centrální pilotní farmu, tj.

- výstavba silážního žlabu a produkce kvalitní siláže
- adaptace stání a vazného systému krav
- zlepšení systému krmení
- obecné řízení stáda a zdravotní péče
- sběr dat a ekonomická analýza

b. Sledování dalších t.zv. satelitních farem, zvláště v oblasti produkce a konzervace krmiv.

Kvalitní krmivo spolu s adekvátním systémem krmení je považováno za základ lepších ekonomických výsledků farmy. Předběžné výpočty ukazují, že čistý zisk farmy by mohl být snadno zvýšen o 5000 Kč na krávu.

2. Výběr centrální pilotní farmy

Technická komise českých a holandských odborníků navštívila v únoru 1993 několik předem vytypovaných zemědělských podniků v kolínské oblasti za účelem otestování jejich vhodnosti jako pilotní farmy.

Jednomyslně byla vybrána farma Kozojedy.

3. Centrální pilotní farma Kozojedy

a. Obecná charakteristika

K dispozici je čtyřřadý kravín pro maximální počet 184 dojnic a přibližně 260 ha zemědělské půdy. Farma náležela dříve zemědělskému družstvu a farmář se stal uživatelem 1.října 1992.

b. Současný stav využití půdy

Z celkové rozlohy půdy (cca 260 ha) je 170 ha (65%) oseto tržními plodinami, hlavně ozimou pšenicí a ozimým ječmenem. Zbylá plocha 90 ha je využita pro produkci krmiv, tj. vojtěšky 26 ha (28%), červeného jetele 40 ha (44%) a kukuřice 26 ha (28%).

c. Stádo

Stádo je tvořeno českým červenostrakatým a černostrakatým skotem kříženým s Holsteinem a je částečně výsledkem restituce. Vzhledem k tomu je kvalita zvířat různá a složení stáda není typické. V současné době je ve stádě 74 dojnic a mladého skotu. Farmář má v úmyslu dojit v nejbližší budoucnosti 100 krav.

Produkce mléka je 3860 l za laktaci s 4,10 % tuku a 3,48 - 3,56 proteinu.

d. Pracovníci

Kromě farmáře pracuje na farmě dalších 6 osob. Čtyři z nich (ženy) mají na starosti dojení. Dva muži mají na starosti krmení, řízení traktoru, produkci obilovin a údržbu.

Výše mezd je 50.000 Kč za měsíc (hrubé mzdy).

e. Budovy

Budovy se nacházejí na území bývalého zemědělského družstva. 30 let stará stáj je čtyřřadého typu. Krmení je prováděno pomocí traktoru s valníkem. Je zde potrubní systém na sběr mléka. Hnůj je odstraňován pomocí dopravníkového pásu. Vedle budovy je prázdné místo na siláž. Je zde jeden silážní žlab.

Dále má farmář k dispozici sklad (1964) pro mechanizační prostředky a hnojiva (35 x 15 m).

f. Dohody a právní aspekty

Byly podepsány dohody mezi farmářem a vlastníky co se týče stáda, budov, strojů, zařízení a užívání půdy.

4. Institucionální podpora

Ministerstvo zemědělství České republiky bude projekt podporovat prostřednictvím Územního odboru Kolín, bude poskytovat poradenství, bude fungovat jako zprostředkovatel kontaktů mezi Larenstein International Agricultural College a farmářem a spolu s Vysokou školou zemědělskou v Praze bude napomáhat šíření informací a získaných zkušeností.

Pro zajištění těchto úkolů v rámci projektu PAFEC je na Územním odboru uvolněn jeden pracovník (3 dny v týdnu).

5. První zkušenosti

Projekt byl na nové lokalitě zahájen 1. dubna 1993, takže jsou zatím k dispozici půlroční zkušenosti. Některé z nich budou dále krátce zmíněny.

Příležitosti/možnosti

a. Stavba silážního žlabu a konzervace krmiva

Byla dokončena stavba prvního silážního žlabu (9 x 50 m) a byl naplněn siláží ze zavadlé vojtešky a jetele červeného. Spodní část je vytvořena z betonových panelů, které byly k dispozici v místě za nízkou cenu a v dostatečném množství.

Pro sklizeň výše zmíněných plodin se používá řezačka. Aby se zabránilo zbytečným ztrátám listů obrací se posečená hmota jen jednou (šetrně).

Po stlačení traktorem je hmota přikryta plastovou fólií a speciální ochrannou vrstvou.

Očekáváme, že při tomto způsobu konzervace bude dosaženo lepších výsledků než při výrobě sena, jak tomu bylo dříve.

b. Organizace krmení

Dojnice by měly být rozděleny do produkčních skupin, které by mohly dostávat lépe vyváženou krmnou dávku.

Spolu s výrobou kvalitního krmiva to bude hlavní problém privatizovaných jednotek mléčné produkce.

Přibližné výpočty ukazují, že by mohlo dojít ke zvýšení příjmu na jednu dojnici o 5000 Kč.

c. Zdravotní péče a dobrá kvalita mléka

Produkce kvalitního mléka může být dosaženo při zajištění čistoty zvířat, hygienických metod dojení, dobře fungujícího dojícího zařízení a při zabránění výskytu mastitid.

Proto byla už částečně přestavěna stání pro dojnice, je k dispozici box pro ošetřování paznehtů a byla dokončena dojírna.

d. Sběr dat a ekonomická analýza

Řízení farmy na základě technických a ekonomických výsledků ukáže vztahy mezi různými složkami se silnými a slabými stránkami.

Podnikatelský plán může být upravován podle rychle se měnících podmínek.

Pro sběr dat je na farmě k dispozici počítač.

e. Personální plán

Je třeba vytvořit motivační strategii pro všechny pracovníky a jejich zapojení do provozu farmy.

Je těžké toho dosáhnout, protože v minulosti se každý úzce specializoval.

Během krátkého období trvání projektu se objevila také řada problémů, které bylo možné jen částečně vyřešit. Uvádíme některé z nich.

Problémy/ohrožení

a. Financování

Velký problém stále představuje likvidita. Chybí dobrý bankovní systém pro zemědělce.

b. Ceny vstupů a výstupů

Podmínky trhu jsou nejisté. Chybí skutečná zemědělská politika. Monopoly ve zpracovatelském průmyslu diktují ceny zemědělských produktů. Vertikální integrace je nedostatečná.

c. Podnikatelský plán

Farmář začal bez základního podnikatelského plánu, včetně výpočtu dlouhodobé rentability.

Chybí služby v této oblasti.

d. Legislativa

Některé zákony, zejména v oblasti ochrany životního prostředí a stavebních povolení, jsou více či méně zastaralé. Zaostávají za hospodárnymi systémy hospodaření a ovlivňují je ve směru snižování rentability.

Například povinnost pokládání plastové vrstvy pod siláž s obsahem sušiny 40% a více už nemá smysl.

e. Vlastnické vztahy

Řada vlastnických vztahů není jasných a nebyla dosud vyřešena. V tuto chvíli mají negativní vliv na nejistotu strategických podnikatelských plánů.